

Militārais nedēļas apskats Kubanas priekštilta pozīcijās iniciatīva vācu rokās

Vācu aviācijas aktivitāte austrumos. Varonīgo Tunisijas cīņu noslēgums un to nozīme.

LD. Rīga. Pagājušā nedēļā austrumu frontē valdīja parastā pastiprinātā izlūkvienu darbība. Pie Kubanas priekštilta pozīcijas vācu bruņotie spēki kopš 15. maija uzsākuši vietēja rakstura uzbrukumu, un šeit iniciatīva tagad pilnīgi atrodas vācu vadības rokās. Jau pirmajās uzbrukuma dienās vācu kājnieku pārsteidzošais uzbrukums deva labus panākumus, un bolševiki izsīti no kāda svarīga pozīciju apgabala. Arī priekštilta pozīcijas austrumu daļā tagad vācu rokās atrodas svarīgi pozīcijas nodalījumi un arī šeit, tāpat kā citos priekštilta pozīciju sektoros, bolševiki zaudējuši lielu kritušo un ievērojamu gūstekņu skaitu. Kopskaitā šai priekštilta pozīcijas nodalījumā sagrautas dažas bolševiku divīzijas, pie kam šo divīziju smagie uzbrukuma ieroči vai nu iznīcināti vai arī krituši vācu rokās. Vācu uzbrukuma akcijas iespējami atbalstīja liels skaits vācu kaujas un triecienu lidmašīnu, kas jau arī iepriekš šo uzbrukumu sagatavoja. Piekļūst lidmašīnas savus uzbrukumus vērsa pret bolševiku artilērijas bateriju novietnēm un lielāko daļu no tām padarīja par cīņas nespējīgām. Vācu aviācija sekmīgi bombardēja arī padomju aizmugures sakarus, kur starp citu aizdedzināja kādu vilcienu ar naftas cisternām, sagrāva trīs pilnkrautus karaspēka transportvilcienus un bojāja daudz dzelzceļu posmus. Ar klāja ieročiem vācu lidmašīnas apšaudīja bolševiku karaspēka kolonas, kas tāpat smagi cieta arī daudz sprāgstbumbu uzbrukumos. No pārējiem austrumu frontes sektoriem bez jau minētās izlūkvienu darbības nav ziņojams nekas sevišķs. Tikai pie Lisičanskas bolševiki ar spēcīgākiem spēkiem bija uzsākuši kādu vietēja rakstura uzbrukumu, kas tiem neveda nekādus panākumus un kas zem vācu ieroču uguns sabruka. Visā austrumu frontē aktīva bija vācu aviācija, kas ar dažādiem lidmašīnu tipiem veica kā izlūkošanu, tā arī bombardēja bolševiku dzelzceļu līnijas un sakaru ceļus.

Tunisijā sabiedrotie vācu un itāļu bruņotie spēki pēc pavēles saņemšanas savu pretestību izbeidza 13. maijā. 2 1/2 gadus ilgās cīņās assvalstu karaspēks Ziemeļāfrikā saistīja gandrīz visu abu lielvalstu — Anglijas un Amerikas — bruņotās rūpniecības produkciju. Šai frontē saujiņa assvalstu divīziju guva panākumus pret simtiem tūkstošiem lielu ienaidnieka armiju, kas tikai pēc gadiem spēja panākt to, ko angļi un amerikāņi bija iecerējuši jau karā sākoties. Lai ieņemtu Ziemeļāfrikas piekrasti, ienaidnieks ir zaudējis neskaitāmus

transporta, preču un karakuģus. Assvalstu vienību savā pretestībā neļāva piepildīties ienaidnieka sapņiem par otrās frontes radīšanu un iegūtais laiks ļāva nocietināt un vēl vairāk papildināt Eiropas kontinenta aizsardzības valni un aizsardzības frontes pret jebkādu ārpus kontinenta bruņoto spēku iebrukumu. Saistot Ziemeļāfrikā arī lielus amerikāņu bruņoto spēku kontingentus, dots atvieglinājums japāņu militārām operācijām šķietami tālu esošā Klusā okeāna frontē. Vācu un itāļu karavīri ar savām varonīgām cīņām Afrikā ir devuši assvalstu militāro spēju un spēku spožu pierādījumu. Kara vēsture kādreiz pierādīs, ka assvalstu stratēģija Ziemeļāfrikas karaļlaukā ir devusi jaunus pamatus jaunā laika kara mākslai un šo militāro attīstību tā apzīmēs par jaunās Eiropas varonīgo karavīru varoņu epu.

Latviešu kultūras padome

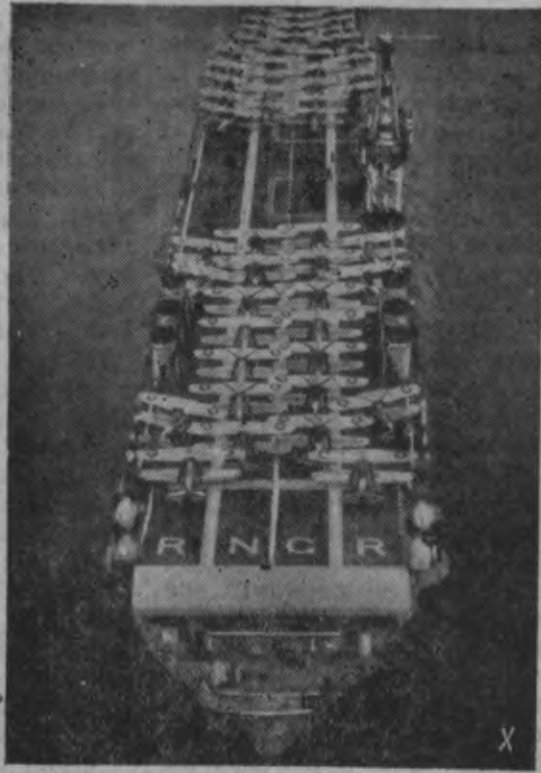
Pēc Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta direktora Ž. Unāma priekšlikuma Izglītības un kultūras ģenerāldirektors prof. M. Primāns par kultūras padomes locekļiem iecēlis: mūziķu pārstāvētāju — konservatorijas rektoru prof. J. Vitolu, gleznotāju pārstāvētāju — mākslas akadēmijas rektoru prof. J. Kugu, zinātnieku — Humboldta medaļas īpašnieku prof. Dr. L. Bērziņu, rakstnieku pārstāvētāju — Ant. Bārdu, skatuves mākslinieku — rež. J. Zariņu un par zinātnisko iestāžu pārstāvētāju — departamenta direktoru A. Šnornieku. Pēc saviem amatiem Izglītības un kultūras ģenerāldirektors prof. M. Primāns ir kultūras padomes priekšsēdētājs, bet Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta direktors Ž. Unāms priekšsēdētāja vietnieks un Kultūras fonda lietvedības vadītājs.

Ģenerālkomisārs kultūras padomes sastāvu apstiprinājis.

Amerikas Sav. Valstu lidmašīnu bāzes kuģis "Ranger" nogremdēts Ziemeļatlantijas okeānā.

Ar "Rangeru" nogremdētas 14 pretinieku lidmašīnu. Tas bija 122 m garš. Pie 30 jūras jūdžu ātruma tas izspieda 14.500 to ūdens. Uz "Rangera" klāja bija 50 lidmašīnu un vairāk kā 1000 vīru liela komanda, to starpā daudzi kvalificēti kuģu būvniecības tehniski lietpratēji, piloti. Visi tie gājuši bojā.

Orbis-Photo.

Darbīgās Eiropas cīņas frontē. Kādā lielā vācu bruņotās rūpniecības zālē sakarā ar Vācu darba frontes desmito gada dienu notika plaša sanāksme Visvācijas mērogā. Attēla — Dr. Leija (Ley) uzruna karogiem un transparentiem dažādās valodās greznotā zālē. Orbis-Photo.

"EIROPAS DROŠĪBAS GARANTI"

Eiropietim izliekas vairāk kā nesaprotami, kāpēc pēdējos 2 gados angļu valsts viri, angļu laikraksti, ja — pat angļu bīskapi arvien atklātāki izpilda bolševiku kļūdas. Nemot vērā Anglijas, britu valdības un Amerikas Savienoto Valstu sabiedrības domas kādreiz tikt aso nostāju pret bolševismu, jābrīnās par šādu pēkšņu uzskatu maiņu, kas — pilnīgi pretēji pazīstamajam izteicienam "Sītiel viņu krustā" — ir novedusi pie hizianna! slavīnājumiem. 12.000 neželīgi noslepkavoto poļu virsnieku liķu atrakšanu pie Katinas angļi un amerikāņi gan negribēs, pareizāki sakot, nevarēs uzskatīt kā apstiprinājumu saviem apgalvojumiem, ka asins kārais sarkanais imperiālisms esot kļuvis par demokrātiski "nacionālu" bolševismu, par ko angļi-amerikāņi gribētu pārliecināt visu pasauli. Ar to arī izskaidrojama sabiedroto neveiklā klusēšana par aculiecinieku nostāstiem, arzemju žurnālistu un poļu komisiju ziņojumiem un briesmu attēliem, tā tad par baigo, istenību, kas neapstrīdami apliecina masu neželīgo slepkavību Austrumpolijā pie Katinas, kas 1940. gadā kļuva par Padomju Savienības teritoriju.

Pēc tam, kad atkal reiz izdevies pierādīt bolševistiskā terora asiņaino raksturu, Londonas "Times" uzdrošinājās teikt vārdus,

kas liekas ļoti savādi. 1943. g. martā laikraksts starp citu pārliecināti raksta: "Lielbritānijai gluži tāpat kā pašai Padomju Savienībai ir liela interese, lai padomju valsts aktīvi piedalītos Eiropas kontinenta pārvaldīšanā, jo citādi nav iespējams radīt Eiropā drošību. "Būtu galīgs neprāts pieņemt, ka Lielbritānija un Savienotās Valstis kopā ar dažām mazajām Eiropas valstiņām garantētu Eiropai drošību ar tādas politikas palīdzību, kuŗa atvešinatū Padomju Savienību un beidzot panāktu to, ka bolševiki neinteresējas par Eiropas kontinentu. Britu diplomātija dara visu, lai veicinātu augsto uzticību Lielbritānijas un Padomju Savienības attiecībās." (10. 3. 43.)

Ar tik daudz grūtībām saistītā starptautiskās drošības problēma nosaka attiecības lielo un mazo tautu starpā. Militārās tehnikas attīstība, vietas un laika jautājumu laimīgais atrisinājums, saimnieciskās neatkarības politikas attīstība — visas šīs parādības izveidoja pirms kara neitralitātes jēdzienu, kas mazajām un vājajām valstiņām gan garantēja drošību, bet tagad jau ir novecojis princips. Modernajos apstākļos šis statuss varbūt ir piemērots vienīgi tam zemēm, — piemēram, Iberiešu pussalai un Sveci, — kas par savu izolēto stāvokli var pateikties labvēlīgajiem ģeogrāfiskajiem apstākļiem, bet vairumam Eiropas valstu šis neitralitātes statuss vairs negarantē.

Tās tautas un zemes, kas kādreiz visu cēla uz šīs Anglijas "garantijas" pamata (vai varbūt arī šodien kāda to vēl dara?), tagad pašas dzirdēja no kāda prominenta angļa mutes, ka Anglijas garantijas nav ne plika graša vērts, un ka tās nozīmē bolševīku virskundzību, kuŗu visa pasaule pietiekami pazīst. Katinas baigie notikumi labi ilustrē padomju varu. Bolševiki gan mēģina šo šausmīgo masu slepkavību sev novēlēt no kakla, bet viņi to dara tik neveikli, ka viņu angļu un amerikāņu draugi, kā arī nesēti bolševistiski noskaņotais laikraksts "Times" neuzdrošinās pievienoties nožēlojamam Maskavas atsaukumam. Bet "drošību Eiropā" pēc angļu domām garantē vienīgi bolševiki un viņu virskundzība. Visiem apstākļiem par spīti tas ir vairāk kā pasaules vēstures asiņainākais untums, kam Eiropas tautas prātīs dot pienācīgu atbildi. OAD.

Bolševistiski-židiskais pseudonacionālisms

Politīki un preses rakstnieki angļu-sakšu zemēs grib iestāstīt pasaulei, ka tā sauktais «padomju patriotisms» tiešām esot krievu vēstures nacionālais atrisinājums un viņas visai cienījamā tradīcija. Bet tiklīdz tuvāk apskatām šī lozunga izgudrotājus un galvenos izplatītājus, drīz vien atklājas lietas īstais saturs.

Jēdziens par «padomju patriotismu» tika savā laikā radīts no bēdīgi slavenā un starp citu arī ar savu darbību Vācijā 1918. gadā pazīstamā bolševistiskā žīda Radeka-Sobelsona. Pēc tam, kad jau ilgāku laiku bolševismā tādus jēdzienus, kā tēvijas mīlestību, patriotismu, nacionālu godu u. t. t. bija mēģinājis apsmiet un iznīcināt, viņš uzreiz atkal tos laida apgrozībā. Tas notika nemainīto internacionālisma un pasaules revolūcijas mērķu labā. Bolševisma nodoms bija ar to savus pavalstniekus piemulķot un maldināt. Kaut arī židiski-marksistiskie lozungi par šķīru cīņu, pasaules revolūciju un tml. cēlušies žīdu smadzenēs. Tie, izņemot žīdus, nevarēja vairs ilgāku laiku pietiekošā mērā sajūmināt Padomijas komunistisko jaunatni. Staļins, šī viltīgā lapsa, to bija maniļis. Viņš tādēļ pavēlēja pēc iespējas aizplūrot bolševistiskās agresīvās politikas patiesos mērķus, izdodot nacionālus un līdz 1939. gadam arī pacifistiskus lozungus. Kad uzliesmoja otrais pasaules karš, kuŗa sākumu viņš tik karsti bija vēlējis un kuŗa labā padomju diplomātija slepeni bija līdzdarbojusies, bolševisms drīz vien atmata pacifistiskus lozungus, Turpretim «nacionālie» lozungi Padomijā tagad nāca jo lielākā godā. Kad Vācija gaidāmajam bolševiku uzbrukumam Eiropai ar Vadoņa vēsturisko lēmumu 1941. gada jūnijā bija aizsteigusies priekšā, bolševistiski-židiskā propaganda plašos apmēros papildināja krieviski-nacionālos viltus lozungus ar mānīgiem panslavistiskiem lozungiem un tādiem, kas it kā liecinātu par cīņu par «mazo tautu tiesībām». Bolševistiskā kūdītāju, naida un melu propagandā, kas pa kara laiku meta visbrīnīgākos kūleņus, visi šie 3 viedokļi kopā spēlēja jo ievērojamu lomu, pie kam tas papildināja ar zemākās markas briesmu pasacīnām. Šis propagandas galvenie izvedēji bija atkal tie paši žīdi, piemēram, «rakstnieks» Ilja Ērenburgs un viņa rases biedri — Jaroslavskis-Gubelms, pasaules bezdievju apvienības vadītājs, un Maskavas «Pravdas» redaktors Zaslavskis. Viņu mērķis — padarīt nevien bolševistisko iekšējo fronti pietiekami stipru Eiropas iekarošanai, bet arī sagatavot ārpolitiski ceļu šim uzbrukumam. Cieši saliedētā pretfronte, kuŗā assvalstu vadībā apvienoti visi uzbūves un atraišanai noderīgie spēki, devuši uz to paredzot atbildi ar savu dzelzaino gatavību uzņemties cīņu un ar savu nelokāmo gribu uzvarēt. Šī fronte tagad rod skaita ziņā pieaugumu padomju tautu piederīgajos, kas tagad atmodušās un apdzīvo atbrīvotos apgabalus. Kāds šo atbrī-

(Turpinājums 2. lapp.)

Ists varons uzskata par prieku Sākt cīņu visusivāko: Jo lielāku rod pretinieku, Jo lielāks prieks, kad pārspēj to.

Plūdonis.

Izbēguši no bolševiku nagiem.

Lai izbēgtu no bolševiku varas darbiem, liels skaits civiliedzīvotāju, vācu armijai mainot savas pozīcijas, atstāja savas mājas. Pēc tam, kad vācu vienības atkal atguvušas šos apgabalus, savās dzimtajās sētās atgriezās arī no bolševikiem aizbēgušie civiliedzīvotāji un ir priecīgi, ka vācu armijas aizsardzībā var atgriezties mājās.

Orbis-Photo

(Turpinājums no 1. lapp.)

voto apgabalu laikrakstā kāds krievu brīvprātīgo vienību dalībnieks ļoti zīmīgi attēlo patiesās bolševisma attiecības pret viņu pašu melnīgu pseudonacionāliem lozungiem — un proti, atsaucoties uz ziņām, kas atrodamas Maskavas oficiālajā laikrakstā: «Mazā [padomju enciklopēdija]. Šī izdevuma redakcijā sēž žīdi Veiss, Volfsons, L. Kaganovičs, Kōns, Kossiors. — Stalīnam netrūcis bezkaunības pseudonacionālās propagandas ietvaros nodibināt kara laikā kā augstas atzinības zīmes Aleksandra Nevskā un Suvorova ordeņus. Kas gan varēja būt kopīgs Aleksandram Nevskim, šim kņazam, kurā dzīslās ritēja ģermāņu asinis, vikingu pēcnācējam, un Suvorovam, šim cariskajam kara vadonim, ar bolševistiski-žīdiskiem pasaules revolucionāru mērķiem un plāniem? Mazā padomju enciklopēdija bez kādiem aplinkiem vienkārši nolamā Aleksandru Nevski un Suvorovu, kā viņa to dara ar visiem krievu vēstures lielajiem vīriem. Šis oficiālais izdevums nīrgājas par mongoļu uzvarētāju kņazu Dimitriju Donski (kuru tagad padomju propaganda slavina) un nosauc to tur par sīku feodālu, tāpat arī Suvorovu, apzīmēdama to kā sevišķi briesmoni. Lēnins, Stalīns, tāpat arī Belokūns un citi vadošie bolševistiskie žīdi arvienu vārdos un rakstos sevišķi ieteikuši melus kā

cīņas līdzekli. Un šini uztverē padomju pseudonacionālisms piedzīvo savu augstāko plaukumu. Atkal un atkal to atmāskot un parādīt, kas tas patiesībā ir, pieder pie kara uzdevumiem, lai arī garīgā plāksnē noskaidrotu attiecības ar bolševismu. Prof. B. RICHTENHOFEN'S (Das Neue Europa)

Smiltenes sporta biedrība uzsāk vasaras sezonu

Svētdien, 9. maijā notika pirmā šī pavasara futbola sacīkste Smiltēnē, kurā satikās abas SSB vienības. Ar īsu uzrunu sacīkstes atklāja biedrības priekšnieks J. Upmāns. Sacīkšu atklāšanā tika arī apbalvoti pag. sezonas labākie ziemas sportisti — jaunie Smiltēnes meistari ātrslidošanā un slēpošanā. Sacensība noslēdzās ar 10:7 pirmās vienības uzvaru. Pirmās spēles augstākais vārtu bīrums un spēles gaita liecināja, ka vienai tā otrai vienībai vēl daudz vērības jāpiegriež nopietniem treniņiem, lai varētu sekmiīgi cīnīties priekšā stāvošā Vidzemes apgabala meistariem izcīņā. Ko nozīmē ziemas perioda sagatavošanās — sistemātiskas vingrošanas un treniņu trūkums, pierādīja tas, ka jau pirmā puslaika otrā posmā lielākai daļai spēlētāju nācās cīnīties ar izturības trūkumu. Ar prieku tomēr varēja vērot Latvijas izlases vienības trenera Upenieka neilgā, bet svētīgā darba sekas — futbolistu tehniskā gatavība ir redzami augstāka kā agrāk. SSB

trenerim Zeibotam tikai jāpieliek pūles, lai futbolisti piesavinātos un liktu lietā Upenieka sniegtās „gudrības”, tad panākumi neizpaliks. SSB futbola sekcijai vistuvākā laikā stāv priekšā nopietnas cīņas — Vidzemes apgabala futbola meistari izcīņā. Lielākā daļa meistari spēļu notiks Smiltēnē. Jau 23. maijā Smiltēnē redzēsīm Strenču, bet 30. maijā — Valmieras izlases futbolistus. 16. maijā SSB viesojās Cēsīs Cēsu sporta b-bas rīkotā futbola zibturnīrā. Pašā pirmajā turnīra spēlē Smiltēnes futbolistiem nācās cīnīties ar pagājušās sezonas Vidzemes meistariem — Valmieras SB. SSB parādīja labu un nosvērtu spēles veidu un, atstājot laukumu, varēja lepoties ar 1:0 uzvaru pār Vidzemes meistaru. Tāpat SSB priekšā nācās liekties Strenču SB, bet zaudējums Cēsu sporta b-bas 1. vienībai novirzīja smiltēniešus zaudētāju grupā, un turnīra noslēgumā SSB nācās apmierināties ar 4. vietu. 1. vietu izcīņīja Valmieras SB, 2. v. — Cēsu SB un

Ziedosim TP!

TP pavasara ziedojumu vākšanas nedēļa no 30. maija līdz 6. jūnijam.

Tautas Palīdzības darbības nodrošināšanai. Igaunijā, kurā no kara cietusi visvairāk, katrs iedzīvotājs caurmērā 1942. g. ziedojis naudā apm. RM 3,—. Lietuva gājusi vēl tālāk un pat nolikusi ziedojumu normas, ko sagaida no dažādām iedzīvotāju grupām. Tā zemes turētājiem paredzēts pa RM 0,50 no ha, „darbniekiem, strādniekiem un brīvo profesiju darbiniekiem vien dienas izpeļņas apmērā u.t.j. Atstādama brīvas rokas, mūsu Tautas Palīdzība cer un sagaida, ka Latvijas iedzīvotāji nepaliks kaimiņu zemēm iepakāj. Izejot tautā retāk, apriņķiem un iecirkņiem savas ziedojumu vākšanas jācenšas labi noorganizēt. Šai nolūkam iecirkņi, kur tas vēl nebūtu izdarīts, sadalāmi rajonos ar tādu aprēķinu, lai katram ziedojumu vācējam apstāigāšanai būtu nozīmēta tāda teritorija, kādu viņš spēj efektīvi apkalpot. Neviena māja un neviens dzīvoklis, neviens iestāde un uzņēmums lai nepaliek neapmeklēts un ikvienam Latvijas iedzīvotājam, kas to var un vēlas, jānodrošina ar savu artavu piedalīties tautas kopējā talkā.

Vislielākā vēriba piegriežama ziedojumu vācēju komplektēšanai. Ievērojot to, ka šoreiz skolas savas durvis slēdz daudz agrāk nekā citus gadus, un ka vidusskolu un studējošo jaunatni, sevišķi pilsētās, nebūs iespējams ziedojumu vākšanā iesaistīt tādos apmēros kā citkārt, pirmā vietā saistāmi TP talcinieki, bet ja viņi nepietikt — vietējie sabiedriskie darbinieki, skolu, iestāžu un uzņēmumu darbinieki.

Smiltēnes orķestris

š. g. 23. maijā plkst. 19 ar plašu koncerta programmu diriģenta J. Kijā vadībā viesojas Palsmanes tautas namā. Ienākums par labu TP Palsmanes iecirknim. Biļetes no RM 1,— līdz 3,— iepr. dabūjamas Sm. patērētāju biedrības Palsmanes nodajā.

Armija, kā tautas zieds, būs krāšņs un daiļš tikai tad, kad spēcīgs un stiprs būs pats stāds — tauta.

Gen. R. Bangerskis.

Gimenes dienas sarīkojums Birzujos

Svētdien, 9. maijā Birzujū pag. „Svaros” notika AuDz Birzujū pag. nodaljas sarīkojums — ziedoņa svētki. Visā Latvijā šai dienā svinēja mātes dienu. Birzuliēši to atcerējās sava sarīkojuma sākumā. Vakarū ar īsu piemērotu uzrunu atklāja nodaljas vadītājs, kurai sekoja kara dziesma „Mātes sirds”. Vērtīgu, plašu un saistošu referātu par sievietes pienākumiem un uzdevumiem ģimenē nolāsīja māc. Ed. Birzulis. Sekoja nodaljas kara dziesmas. Visu klausītāju atzinību izpelnījās pirmā: „Daudz jauku vietu pasaulē”. Arī nākošās: „Ai lieli meži”, „Rīgas torņa zīle” un „Cik miļa esi tēviņa” (ar A. Egliša vārdiem: „Kā mirte svētku 3. v. — Valmieras SB Limbāžu nodaja. SSB futbola sekcijas treniņi notiek katru pirmdienu un ceturtdienu no pl. 18.30 sporta laukumā, kur var arī pieteikties jauni sportisti un jaunatnes sekcijas dalībnieki (14—18 g. veci) pie vienības trenera M. Zeibota.

vaiņagā”) guva atzinību, tā kā korim nācās visas dziesmas atkārtot. Koris ir audzis savā kvalitātē un to vada māc. Ed. Birzulis ar skolotāju J. Bužu. Latviešu tautas dejas: „Deviņdanci”, „Kamolīņdeju” un „Sijā auzas tautu meita” izpildīja nodaljas tautisko deju kopa E. Soveres vadībā. Teātra izrādi: „Kāzu dāvana”, (Art. Vilka jautra spēle 3 cēlienos) izrādīja Jāņa Lāča režijā. Aktieri uz mazās skatuves savas lomās veica labi. Arī programmas izpildītāji par saviem darba panākumiem saņēma klausītāju un skatītāju atzinību un pateicību. Neskatoties uz uzņakuso pērkona lietu, sarīkojums bija ļoti labi apmeklēts. Mazajā zālē bija pulcējušās ap 300 personas. Nodaja pagastā attīstījusi ļoti rosīgu darbību. Savā 8 mēnešu darbības laikā tā sarīkojusi 4 sarīkojumus, bet savu darbu atklātībai rādījusi pavisam 9 reizes. Cerams, ka nodaja savu darbību tikpat sekmīgi turpinās arī nākotnē.

Kutjepova un Millera lieta

5. turpinājums.

(Dokumentārisks raksts par GPU darbību Parīzē)

Miklainais policists.

Komisārs griežas pie kriminālasistenta. „Uzziniet, kas no policijas svētdienas priekšpusdienā dežurēja slimnīcas priekšā”. Renārs pamāj ar galvu un ātri izsteidzas no istabas. „Vai jūs vēl ievērojāt kaut ko sevišķu? Vai uz ielas bija gājāmgājēji, kas redzēja šo notikumu?” Mājkopotājs pakrata galvu. Uz ielas es nevienu neredzēju. Bet kā jau teikts, viss norisinājās tik ātri, ka es vēl nemaz nepaguvu attapties, kad automobilis jau bija prom”. Viņš padomā. „Viena lieta gan man vēl likās savāda. Netāju no pelēkā automobiļa stāvēja sarkans taksometrs, kas arī tūdaļ sekoja pelēkajam automobilim”. „Vai jūs varat aprakstīt redzētos trīs vīriešus, it sevišķi vecāko kungu, kuru ar varu ievilkā mašīnā?” Mājkopotājs parausta plecus. „Viss notika par daudz ātri. Ja nemaldos, vecākajam kungam bija īsa melna bārdza. Viņam mugurā bija garš melns mētelis ar lapsādas apkakli. To es labi ievēroju. Abu pārējo vīriešu mēteji

bija gaišāki, vienam no tiem bija miksta, otram cieta platmale”. Ienāk atkal kriminālasistents Renārs. „Svētdienas priekšpusdienā slimnīcas priekšā nav bijis novietots policijas postenis”. — Komisārs jautājoši uzlūko mājkopotāju. „Komisāra kungs, es varu apzvērēt, ka slimnīcas priekšā jau labu laiku pirms miklainā notikuma pastaigājās kāds policists, kurš vēlāk, kā jau teicu, kopā ar pārējiem aizbrauca pelēkajā automobilī. Kaut kāda maldīšanās no manas puses ir pilnīgi izslēgta. Redze man ir laba un es lieku savu galvu ķīlā, ka viss notika tā, kā es jums stāstīju”. Komisārs lēni iesvilpojas. „Paldies, Sotē kungs. Jūs variet iet. Ir tomēr iespējams, ka man jūs vēlreiz vajadzēs nopratināt”. Jaunais cilvēks ātri pieceļas un paklanās. Var redzēt, ka tas priecīgs par to, ka var aiziet.

Senzācija miglā.

1930. g. 27. janvāra vakarā Parīzi klāj bieža migla. Ielas vāji apgaismo laternu bālā gaisma. Lēni uz priekšu virzās automobiļi. Sēnas udeņi ir gluži melni un viņi drūmi skalojas gar laivu

sāniem. Virs upes lēni paceļas miglas mākoņi, izveidojot spokainus tēlus. Gigantiskas un baigas šķiet Sēnas galvas pilsētas celtnes. Kur citādi, saule gaismā, skatītāju iepriecina marmors un stikls, ornamentu un figūras, tagad biežajā miglā paceļas tikai kailas sienas un augsti torņi, radot drūmu noskaņu. No tālienes dobjī skan nezināmu baznīcu pulksteņu zvani. „Ekstrā izdevums! Speciālizdevums!” arvienu skaļākas un skaļākas kļūst laikrakstu pārdevēju balsis. Vēl tos neredz, bet var dzirdēt, ka tie tuvojas. Tagad tie ir klāt, viņu siluetei parādās biežajā miglā. Tie piepilda visas ielas un laukumus, pārkliezdzot kafejnīcu un orķestru skaņas uz brīdi visur aplūst sarunas. „Noslēpumaina krievu ģenerāļa Kutjepova aizvešana”. — „Senzācionāls aculiecinieka ziņojums”. — „Parīzei jāatrisina jauna mikla!” — „Speciālizziņojums!” „Speciālizziņojums!” — Vēl nav attālinājušies pirmo laikrakstu pārdevēju saucieni, kad ierodas atkal citi. Visai Parīzei uz brīdi aizraujas elpa. Kas aizvedis ģenerāli Kutjepovu? Šis jautājums visus nostāda briesmīgā, neatri-

sināma noslēpuma priekšā. Par to runā kā nabadzīgajos Montmatra pagrabā dzīvokļos, tā varējās Champs—Elysees pils.

Kādā kafejnīcā uz Sitē salīnās pretim Notre Dame katedrālei šai laikā sēd kāds elegants, židiska izskata kungs, kas ar ironisku smaidu parlasa „Paris Soir” speciālizdevumu, kurā trekniem burtiem ziņots par Kutjepova pazušanu. Tas ir lielākais no abiem gājējiem, kas naktī uz 3. anavāri jšķērsoja Etvile laukumu. Tad tas ātri saloka savu avizi un sauc pēc viesmāja, lai samaksātu. Kad tas āri steidzīgiem soļiem dodas pāri katedrāles laukumam, tam pretim brauc kāds taksometrs. Ar paceltu roku viņš to aptur. „Uz krievu vēstniecību, Grevela iela. Ja gribat nopelnīt labu dzeram-

naudu, brauciet cik ātri vien iespējams!”

Tad tas ērti atlaižas mikstajā sēdekli. Uz sejas tam vēl arvienu ir ironisks smaidis.

(Turpmāk vēl) O.A.

Lai tad ar jūki!

... Maisu pēc maies neprātīgi uguni!

Gads latviešu kultūras dzīvē

Mūsu kultūras gadskārtu vislabāk ir noslēgt ar pavasari, kad noslēdzas skolu un zinātnisko iestāžu mācības gads, teātru, operas un koncertu sezona, grāmatvedībā iestājas neliels vasaras pārtraukums un gleznotāji sarīko vispārējo mākslas izstādi. Šajos saules griežos, mezdami skatienus uz padarīto, redzam, ka pagājušais kultūras gads izimējas ar sasniegumiem, ko tik viegli nevarēs aizmirst latviešu kultūras vēsturē.

Kultūras jēdziens ietver cilvēces radošā gara pašpildīšanos, absolūtu un vispārnozīmīgu mākslas, zinātnes un ētikas vērtību atzīšanu un radīšanu brīvu saprātīgu personību kopdarbībā un vienībā. Vai šim jēdzienam atbilst mūsu pagājušā gada kultūras darbinieku darbs, kam bija lemts norisināties cīņu laiku lielajos notikumos un kaŗa apstākļu ierobežotās iespējas visās dzīves nozarēs?

Vispirms jāatzīst, ka mūsu tauta vairāk kā jebkad šajā cīņu laikmetā apzinājusi savu vienoto kultūru. Tautas valoda un dziesma, literatūra, glezniecība, mūzika un skatuves māksla mūsu dienās tiek pieminētas svētbijīgiem vārdiem. Savu spēku tauta meklējusi savu nacionālo vērtību pilniskajā, kā arī vērtīgi klausīdamās Eiropas kultūrtautu balsīs un ielūkotamās Eiropas kultūras un likteņu strāvījumos. Mūsu gara darbinieki sasnieguši jaunus panākumus visās mākslas nozarēs, apliecinādami latviskās kultūras tradīcijas un savu darba gribu.

Rakstniecībā virkni ievērojamu, dziļi pārdziļotu darbu snieguši mūsu lielie veterāni: Aspazija, kas savā 75 gadu dzimundiena saņēma siltas tautas suminājumus, un Skalbe, kuŗa vārdos tauta klausās ar dziļu vērtību, zinādamā viņa savu domu spilgtāko fulku. Jēkabsons, Jaunsudrbiņš, Zariņš, Erss, tāpat Aida Niedra, J. Veselis, Anšl. Egliņis, Z. Lazda un virkne jaunākas audzes rakstnieku snieguši daudzus izcilus darbus. Rosīga bijusi kritiķu saime, laikrakstos un žurnālos vērtīgi sekodama jaunākām rakstniecības parādībām. Rakstnieku darbu pirmpublicēšanu sekme nevien Rīgas, bet arī provincēs prese.

Latviešu grāmatniecība 1942. g. beigās reprezentējās Leipcigas izstādē. Tur bija skatāmi apm. pēdējo 15 gadu sasniegumi, kas tiks atzinīgi novērtēti vācu lietpratēju un preses spriedumos. No pag. gada 1. maija līdz šim iznākušas pavisam 319 grāmatas un dažāda satūra izdevumi ar apmēram vienu miljonu lielu kopātirāžu. Šie skaitļi liecina, ka par spīti kara laika grūtībām mūsu apgādi rosīgi gādā par jaunu gara maizi un lasītāju interese par iespiesto darbu arvien vairojas. Lai gan jauniznākušās grāmatas no kopējā tirgus sastāda tikai apm. 20%, pie grāmatu veikaliem stāv garas rindas, un bieži grāmatnīcas apmeklētājam jāiziet tukšām rokām, tomēr ievērojot kara laika apstākļus, varam lepoties ar savu saturā vispusīgu un tīrāzā augsto jauno grāmatu ražu.

Visvairāk grāmatu izlaidis apgāds Latvju Grāmata, kuŗa sākumā apvienojās pirmsboļševiku laika lielākā latviešu izdevēji. 1942. g. sākumā agrākos apgādus privatizēja, un tie palēnām uzsāka patstāvīgu darbību, neatkarīgi no Latvju Grāmatas. Pēc tam Latvju Grāmata galveno vērtību pievērsa skolu, zinātnisko un jaunatnes grāmatu izdošanai. Savā speciālitātē daudzas grāmatas izdevīs Lauksaimniecības rakstu apgāds. Privātie grāmatu ap-

gādi rūpējas par latviešu rakstnieku jaunāko daiļdarbu, kā arī klasisko darbu izdošanu, pieaicinādami grāmatas ārējā ietērpā veidošanā labākos latviešu grafikus. Jaunās rakstniecības popularizēšanā nozīmīgi ir daudzie rakstnieku sarīkojumi Rīgā un provincē.

Latviešu valodā iznākošās preses darbs un tās izplatīšanās tēlojas šādos skaitļos: laikrakstu patlaban ir 18, no tiem 2 dienas un 3 nedēļas laikraksti iznāk Rīgā, pārējie provinces pilsētās; žurnālu 10, no tiem „Latvju Mēnesraksts”, veltīts literatūrai un mākslai, pārējie — atskaitot vienu vispārēju ilustrētu — speciāli lauksaimniecības, mājturības, pārdarboģijas, tehnikas un ārstniecības žurnāli.

Teātros vieglo repertuāru tālu pāraugušas nopietnas lugas. Šilera, Šekspira, Goldoni un Hauptmaņa lugas un tām līdzīgu mūsu izcilāko dramatiķu Blaumaņa, Brigaderes, Raiņa un Zivertā darbus izrāda allaž pārpildītos namos. Mūsu teātris ieguvis klasisku cildeni, un ļaudis neapmeklē to vienkāršas izpriecības labad, bet gan, lai smeltos tur jaunus dvēseles spēkus. Rīgas opera gan ar klasisko operu un baletu uzvedumiem, gan ar ievērojamiem simfoniskiem koncertiem savā slavas vainagā ievijusi daudz jaunu lauru. Vairākas operas iestudētas vācu valodā, viesojušies vācu diriģenti, režisori un teātru trupās. Mūsu baleta solisti savukārt trīs reizes viesojušies Vācijā. Rīgas opera šīn sezonā sniegusi 440 izrādes, no tām 3 pirmizrādes; Dailes teātris 308 izrādes, no tām 8 pirmizrādes; Dramatiskais teātris 337 izrādes, no tām 10 pirmizrādes; Tautas teātris — 448 izrādes, no tām 10 pirmizrādes. No provinču teātriem vislielāko izrāžu skaitu snieguši Liepājas opera un drāma, vislielāko pirmizrāžu skaitu — Daugavpils un Jelgavas teātri. Pavisam provinces teātros sniegti 36 jauninscenējumi un 681 izrāde.

Koncertos dzirdēts daudz dzimtenes, darba un cīņas slavinājumu. Rīgā tie notikuši ik vakarus, bez tam mūsu mākslinieki ļoti daudz viesojušies provincē. Rīgā darbojas konservatorijs un mākslas akadēmija, kaut ar zināmām grūtībām telpu ziņā. Aktīvu jaunaudzes sagatavošanu veic kursi pie Rīgas drāmatiskā teātra. Latviešu tēlotājas mākslas šodien atspoguļo vispārējā mākslas izstādē Rīgā, kur skatāmi līdz šim vēl neizstādīti darbi. Šaurākas mākslas izstādes un skates rīkotas arī zalonos un mākslas krātuvēs. Rīgā vien sarīkotas 42 mākslas izstādes, bet provincē izstādījušies savā novada mākslinieki un viesojušies ceļojošās skatēs.

Lai garīgo vērtību radīšana ritētu brīvos un auglīgos materiālos apstākļos, mākslām un zinātnē nepieciešams sabiedrības atbalsts. Senatnē dziesmieki un dziedoņi mitinājās visos galmos. Pirms vairāk kā 1000 gadiem radās pirmais varenais mākslas un zinātnes atbalstītājs Kārlis Lielais, kas savā galmā pulcēja ap sevi visu tautu zinātniekus un lika vākt senģermaņu dziesmas. Pēc viņa saprātīgākie valdnieki arvien atbalstījuši teātrus, mākslu, zinātni, pilsētu un baznīcu celtniecību.

Mūsdienu kultūras dzīves attīstība bez valdības atbalsta būtu neiespējama, un katrai tautai jāuzkrāj savs kultūras kapitāls. 1920. g. 18. novembrī šim nolūkam pie mums nodibināja Kultūras fondu, bez tam kultūras darbiniekiem bija dibināta Tēvzemes balva, Kr. Barona un A.

Brigaderes prēmijas un Preses biedrības godalgas.

Šā gada janvārī atkal pēc trim gadiem pirmo reizi rakstniecībā piešķīra Annas Brigaderes prēmiju. Šā gada 1. maijā mūsu kultūras darbiniekiem pasludināts izcils notikums — atjaunots Kultūras fonds garīgās kultūras nodrošināšanai un veicināšanai mūsu zemē. Savu darbību tas sadalījis šādās nozarēs: latviešu kultūras darbinieku radošā darba pabalstīšanā un veicināšanā, kultūras darbinieku vecuma dienu nodrošināšanā, studiju ceļojumu veicināšanā, kulturālas sadarbības veicināšanā starp vācu un latviešu kultūras darbiniekiem, zinātnes, mākslas un rakstniecības darbu veicināšanā; prēmiju piešķiršanā par izcilie darbiem kultūras dzīvē, kultūras biedrību, tautas bibliotēku, kulturālu sarīkojumu un ārpuskolas izglītības veicināšanai. Saviem pašajiem mērķiem līdzekļus Kultūras fonds iegūs no piemaksām pie kino, teātru un sarīkojumu ieejas biļetēm, piešķīromiem no ziedojumiem. Kultūras fondu pārzina Kultūras padome, kas sastāv no Izglītības un kultūras ģenerāldirektora, Kultūras un sabiedrisko lietu departamenta direktora un 6 locekļiem — speciālistiem mākslas un zinātnes lietās.

Ievērojams gandarījums latviešu teātriem būs 10.000 marķu lielā balva šīn sezonā par labāko teātra izrādi. Tāpat kultūras darbinieku materiālo stāvokli nodrošina 20. aprīļa rīkojums par autoru honorāriem.

Tāds isā pārskatā ir darbs, ko latvieši veikuši šīn kultūras gadā. Dzīvodami lielu pārvērtību laikā, esam gājuši drošu ceļu pretim augstai un paliekamai gara kultūrai. Esam nemīti centušies apliecināt savu nerimstošo gara spēku, savas kultūras tradīcijas un mākslas dailes krāšņumu.

C. D.

Zinaida Lazda

Maigā gaisma

Es laukā izgāju ar jaunu rītu,
Kas rožains auso bālos mākoņos
Pār meža malu viegli apzeltītu.

Ar maigo gaismu trīsot saskāros;
Tā man uz plakstiem vizēdama
kusa,

Bij man uz mēles, elpas vilciena.

Tai brīdī zeme šķīta nāves klusa;
Neviena zāle nepakustējās,
Nepuņns, sienāzis, ne ūdensblusa.

Un tomēr gaismā visi satikās.

EIROPAS KULTŪRAS NESĒJI

Maksis Planks (Max Planck). Modernās zinātnes vēsturē li zīka Makša Planka vārds, kuŗš 23. aprīlī nosvinēja savu 83. dzimšanas dienu, saistīts ar vienu no vislielākajiem atklājumiem: ar kvantu teorijas radīšanu pilnīgi pārmainīgās fizikālās pasaulē. Senāk fizika mācīja, ka „daba netaisa nekādus lēcienus”. Tas nozīmē, ka toreiz ticēja, ka dabā viss notiek pēc zināmas kārtības. Pilnīgi pretēji šim uzskatam Plankam izdevās pierādīt, ka daba ml izlēcienu. Gaismas stars nav nepārtraukti plūstoša straume, bet gan vesela rinda grūdienu un partikulu, kuŗu enerģijas daudzumu ir iespējams pilnīgi precīzi izmērīt.

Šāda jauna teorija, kas īstenībā vairs nav nekāda teorija, bet gan pilnīgi noteikti pierādīts fakts, nerodas pateicoties laimīgai, pēkšņai iedomai. Lai to atrastu, tas prasa ārkārtēju garīgu spēku un koncentrēšanos, pareizu novērošanu un izpratni.

Vispusīgā latviešu mūziķa piemiņai

25. maijā paiet 10 gadi kopš Vigneru Ernesta nāves. Dzimis 1850. gadā, nodzīvojis 83 gadus ilgu mūžu, alkatoša un nemierīga gara mudināts tiecās pēc daudzām, tālām un tuvām lietām un vietām, latviešu mūzikas ceļos atstājis savu sliedi. Vispusīgs cilvēks, apdāvināts mūziķis, nemierīgs meklētājs, veiklu ideju paudējs, lielu plānu būvētājs.

Dzīves gaitas uzsācis Kuldīgas apriņķa Kroņa Kalnamuižas „Liekmaņos”, Ernesta jau zēna gados no tēva pa daļai iemācās galdnieka amatu. Skolā iedams, pa vakariem bez tam mācās kurpnieka darbu. Pie vecākā brāļa ērģelnieka dzīvodams, ieinteresējās par ērģeļu būvi. Bet tad iestājas Irlavas skolotāju seminārā. Tur mācās spēlēt ērģeles, klavieres, vijoli, klarneti pie „vecā Bētiņa”. Jau tautskolotāja un ērģelnieka vietas pildīdams (Vandzenē, Skrundā, Snēpelē), Vigneru Ernests sāk arī sistemātiski uzrakstīt un krāt tautas melodijas Kurzemē. Harmonizē tās kopiem un izdod 2 burtnīcās ar nosaukumu „Latvija” (1871. un 1874. g.). Tas ir apmēram vienā laikā ar Cimzes „Dziesmu rotu” iznākšanu. Vigneru Ernests pie tam latviešu tautas garu savās harmonizācijās labāk uztvēris nekā Cimze.

Mūziķa karjeras vilināts, Vigneru 1873. gadā iestājās Maskavas konservatorijā, sākumā klavieru, vēlāk obojas klasē. 6 studiju gadus cenšas izmantot līdz pēdējai iespējai: bez minētajiem instrumentiem mācās vēl kompozīcijas teoriju (pie Čaikovska), solo dziedāšanu (privāti), pareizticīgo baznīcziedāšanu, apmeklē drāmatisko klasi, skolas dziedāšanas „ciparu metodes” kursu u. t. t. Pēc konservatorijas beigšanas vada un organizē turpat Maskavā koru un orķestrus. Apceļo Ukrainu un vāc mazkrievu tautas melodijas. Būdam pats absolūtais dzirdes īpašnieks, Vigneru Ernests nododas idejai — atrast racionālu metodi absolūtas dzirdes attīstīšanai. Domājies šādu metodi atradis un nosaucis to par fonoloģiju, viņš atveŗ Maskavā savu Fonoloģijas institūtu. Priekš tam darbojas kādu laiku arī Rīgā un Liepājā, nodibināja koru, diriģentu un dziedātāju kursus, izdeva grāmatīgu „Sagatavošanas-kursi dziedāšanā”, sarīkoja ar priekšzīmīgi iestudētām programām pirmos izcilos koru koncertus Rīgā un Liepājā. Nepilnu gadu tadā pašā darbu vispusībā redzams Viļņā.

Lielākais laiks tomēr pagāja Maskavā — 24 gadi. No 1920. g. Vigneru Ernests apmetās uz patstāvīgu dzīvi Rīgā, atvērdamas te savu Fonoloģijas institūtu ar plašu programmu.

Vigneru Ernests komponējis arī dažas koru dziesmas, no kuŗām populāra „Kā Daugava vaida” ar orķestra pavadijumu. Darbojies arī kā mūzikas kritiķis. Ceturtajos latviešu vispārīgos dziesmu svētkos lielu piekrišanu guva kā virsdiriģents.

Vigneru ap savu vārdu, lai kur un kā viņš darbojās, radīja interesi, pārrunas, — jā, pat troksni. Viņš mīlēja apzīlbināt ar savām idejām, prata modināt ticību saviem lieliskiem plāniem, prasmīgi reklamētiem nodomiem, sološiem panākumiem. Viņa pasākumu, kā piemēram Fonoloģijas institūta programmas bija plaši iecerētas un skanīgas un svarīgos vārdos izklāstītas. Diemžēl, ērģeļam diženumam ne arvienu atbilda tāds pats iekšējs saturs un izdarība.

Vigneru Ernests jāatzīst par jaunu ideju sējeju toreizējā latviešu mūzikas druŗā. Tam nopelni kā priekšzīmīgam tautas melodiju vācējam, kā pirmajam koru mākslas cēlējam, kā dzirdes attīstīšanas nepieciešamības sludinātājam, kā latviešu mūzikas nacionālo elementu meklētājam. Daudzie neiztaisītie lidumi viņa laika latviešu mūzikā dzina Vigneru vispusībā, un pavasarī jau arī vajadzīgi palu plašumi, lai tiem nokritot, iezīmētos dziļie atori un neizsīkstošie, dzidrie avoti.

J. Graubiņš.

Jurjānu Andreja skaņdarbu vakaru

š. g. 22. maijā plkst. 20, Smiltene sarīkojumu zālē rīko b-ba Smiltenes vīru koris. Programu izpilda viesi — Valmieras valsts mūzikas skolas jaukts un vīru koris diriģ. A. S i n e p a vadībā. Solisti — dziedātāja Felicita Egliete un vijolnieks Kārlis Veilands. Pie klavierēm Alvīna Sineps. Biļetes no RM 0,50—3,— iep. dabūjamas f-mā „J. Priekšs” pie Jaunzema kga un sarīkojuma dienā no pl. 16 kasē.

Ize Kalnāre

Piebalsa

Piebalsa, Piebalsa, sveicinu tevi,
Daudz tu man prieka un atmiņu devi.
Ozola zari pār galvu inan lika,
Ceļmalā zemeņu ziedi tvika,
Kad es galšajos lūnija ritos
Pakāpos pakalnos dūmakās lītos.
Egļu meži tur ezarus mīja,
Magonēs mākoņu osaras līja —
Piebalsa, Piebalsa, sveicinu tevi —
Daudz tu man prieka un atmiņu devi!

autoritātei visi ticēja, kad viņš atspēkoja modernajai zinātnē izteiktos pārmētumus.

Planka visā pasaulē pazīstamo, personību zīmogo dziļā pienākuma sajūta iepretī savai tautai. Viņa biogrāfs Dr. Hanss Hartmans, kas kopš 35 gadiem ir tuvs zinātnieka draugs, stāsta, ka ārējs, skaļš patriotisms arvien ir bijis Plankam svešs. Kā labās, tā jaunās dienās viņš allaž pieņem tēvzemi; vācu zinātnē ir jākalpo visas tautas labā. Keizara Vilhelma savienības — šis pasaules lielākās pētnieku savienības vēlāko prezidentu Maksim Planku vislabāk raksturo tas, ka 1918. gada novembrī, vislielāko juku laikā, viņš noturēja Prūsiju zinātņu akadēmijas sēdi un šai baigajā stundā ar vislielāko mieru teica drošos vārdus: „...vienu gan nekāds iekšējs nedz ārējs ienaidnieks mums nav atņēmis: tā ir vieta, kas ierādīta vācu zinātnē pasaulē...”

Divu teātru viesizrādes Smiltēnē

Pagājušo svētdien Smiltēnē viesojās Valmieras teātris ar A. Mēteres-Ozolas 3 cēlienu komēdiju Čiko. Komēdija sarakstīta vieglā un veikli ritošā vārdu virknējumā. Autorei netrūkst labas izdomas komiskai situācijai un dramatiskam kāpinājumam. Netrūkst arī sava sentimenta, ko papildina populārās E. Kapua „O, sole mio” un Kurtisa „Atmiņas par Sorento”. Darbība risinās kādā Itālijas ostas pilsētā, kur kādas krustmātes Orsola-Lolas un viņas māšas dēlu sabiedrībā „slikti ausināts” papagailis Čiko ienes disonanci smalkā tonī. Čiko „prastā” izrunāšanās ir radījusi apstākļi ap kuŗu tad nu viņas viss komēdijas smaguma punkts. Mēteres-Ozolas darbs pelna teātra cienītāju ievēribu. Tikai Valmieras teātrim šoreiz nebija laimējies atrisināt šai komēdijai vajadzīgo ritmu. Vispirms jau uz tik viegla fona nevar triekt tik sabiezīnātas krāsas. Sākt ar operetes tempu, tad ieiet gausā komēdijā un beigās gandrīz vai dramatis tempā — ir tādi lūzumi un lēcieni kas nekādos apstākļos nav attaisnojami. Orsola-Lolu būtu patīkamāki redzēt kā histerisku dāmu ar pēkšņiem uzliesmojumiem ne grotesku „fūriju” viscaur izrādei. Etnografiski labi iekļaujas Jāņa Einberga, Pēterja Celma un Anitas Saldumes veidotie tēlojumi.

Atzinības cienīgas Andreja Puncas darinātās dekorācijas, kas skatītāja fantāziju neviņus ievēd saulainajā Itālijā.

Mūsu teātra mīļotāji izrādi uzņēma ar jūtamu atturību.

Dienas izrāde — Ērkšķrozīte bija veltīta mazajiem skatītājiem, kuŗi par to arī no sirds priecājās.

Otrs viesis — Tautas teātris trešdien rādīja Jūlija Pēterona (Smiltēnieša) 3 cēlienu komēdiju „Trauksme Paradīzē”.

Ar Jūlija Pēterona vārdu saistīta vesela sērija latvisku salona komēdiju, kuŗas, pa lielākam daļai ipatnēja satīrā graiza latviešu „salmu aristokratiju”, puskoka lēcējus un dīkdieņus. Pirms pirmā pasaules kara laika Jūlija Pēterona komēdijas aplidoja gandrīz visas pilsētas un lauku skatuves. Tikai dažus gadus komēdijai meistara roka, likās, it kā pagurusi.

Intrīģejošs ir lugas nosaukums — Trauksme paradīzē. Tā vien liekās, ka Pēterons, salonu būs pārcēlis uz paradīzi un tad tur arī, tāpat kā zemes virsū, notīks kautkāda gaisa uzbrūkuma trauksme. Bet nekā iamlīdzīga. Salons šoreiz novietots pavisam citā virzienā — lauku sētā, Mazparadīzes mājās. Un šeit nav nekādas kara trauksmes, bet — tās pašas vecvecās milas trauksme lauku jauniešu sirdīs. Kā bērni tie auguši un rotājējušies kopā, kā bērniem tiem augusi līdzī arī bērnu mīlestība. Bērnbas mīlestība ir laidusi tādas saknes, ka pieaugušiem tiem grūti

Rikojumi un paziņojumi

Smiltēnes pils. vecākā rikojumi un paziņojumi

1. Vilnas savākšana 1943. g. pavasarī. Katram aitū turētājam no 1943. gada pavasara cirpuma par katru aitū un katru jēru jānodod 1/2 kg cirptas vilnas. Nododamās vilnas sastāvā drīkst būt ne vairāk kā 1/4 jēra vilnas. Par vilnu, kuŗu nodod virs noteiktās devas, aitū turētājs saņem bez noteiktām cenām arī prēmijas punktu vienību zīmes tekstilpreču iegādei.

Vilnu no Smiltēnes pilsētas aitū īpašniekiem pieņems O. un M. Šmita dzirnavās Smiltēnē, Daugavas ielā 8, no š. g. 1. līdz 7. jūnijam katru dienu no plkst. 8 — 12 un 13 — 17.

2. Ceļojošā izstāde „Saimnieko pareizi”. Paziņojū, ka Valkā no š. g. 22. līdz 24. maijam paredzētā izstāde „Saimnieko pareizi” nenotiks.

3. Ziepju un mazgāšanas līdzekļu papildkarītes. Uzaičinu personas, kuŗām pienākas ziepju un mazgāšanas līdzekļu papildkarītes, izņemt tās manā kancelejā, uzrādīt apgādes grāmatīņas, līdz š. g. 1. jūnijam parastā darba laikā.

J. Ringmanis, V. Grāvelsiņš, (pilsētas vecākais), (sekretārs).

Smiltēnes pag. vecākā 20. apkārtraksts.

1. Paziņojū, ka no pilsētām izbraukušiem izpalīgiem lauku darbos jāpierakstās jaunajā dzīves vietā un jānodod savas pilsētnieku pārtikas karītes. Pie pierakstīšanās uzrādāma apgādes grāmatīņa adreses maiņas ierakstam.

2. Paziņojū, ka katram aitū turētājam no 1943. g. pavasara cirpuma par katru aitū un par

izšķirties, kuŗš kuŗo mil. Bez lielām greisirdības scenām, ar mazām galvas sāpēm, sešu jauniešu vidū izveidojas trīs pāri un tas jau ir — „simtprocentīgi”. Pēterona „logi” negarlaiko, vai tie būtu monologi, dialogi, prologi vai epilogi. Viņš zina, kur iemest pa dzirkstelei, lai iesildītu skatītāju sirdis. Trauksmē paradīzē nav ko meklēt kautkā „sevišķi saturīga”, viņš arī šoreiz nav nekas graizīts, jokots vai izjokots, bet rādīts tas, ko apzīmē par jautru skatu spēli.

Nepārspēts savas komēdiju režijās ir Ernests Feldmanis, kuŗa meistara darbs redzams ik kustībā, situācijā, mimikā, nlausētā izrunā un spēlē. Nekā lieka, nevajadzīga, pārspīlēta. Ar lauku sētu var parādīt kā mazu „zaloniņu” pretēji uzskatam, ka ar laukiem vienmēr saistīts kautkas smags.

Kā autors, tā režisors un viņam paklausīgie aktieri deva izrādi, par kuŗu varēja papriecāties „simtprocentīgi”.

A. Antēns.

katru jēru jānodod 1/2 kg cirptas vilnas. Nododamās vilnas sastāvā drīkst būt augstākais 1/4 jēru vilna.

Vilnu pieņems O. Šmita dzirnavās laikā no 14. jūnija līdz 20. jūnijam, katru dienu no plkst. 8 — 12 un no 13 — 17.

Vilna, nododama pēc aitū sastāva kāds bija uz 1942. gada 15. decembrī. Ja kādam aitū turētājam aitū skaits samazinājies, par to nekavējotī jāpienes pag. valdei pierādījumi.

3. Lauksaimnieki, tabakas pašpatērētāji var audzēt tabaku ar šādiem nosacījumiem:

no 100 tabakas stādiem jānodod 1500 gr., no 200 tabakas stādiem jānodod 3000 gr. žāvētas ša gada ražas jēltabakas. Stādītājiem ir tiesība apstādījumus par 10% pārsniegt, lai segtu varbūtējos iznikušos stādus. Tabaka jānodod vēlākais līdz 1943. g. 15. decembrim savāktuvēm. Tabakas audzēšanas atļaujas saņemamas pagasta valdē.

4. Paziņojū, ka 1943./44. s. gadā obligātā gaļas nodevā būs jānodod lielāks vairošums cūku. Lai panāktu cūku skaita pavairošanu, lauksaimniekiem visas vaislas cūkas jāaplecina.

Katram lauksaimniekam, kas pārdos sīvēnus turēšanai, šie sīvēni tiks ieskaitīti gaļas nodevā, rēķinot 6 sīvēnus līdzīgu 1 lielāku vienībai. Lai panāktu ieskaitīšanu gaļas nodevā, nepieciešams sīvēna pircēja adrese un paraksts par sīvēna pirkšanu, datumu, kad pirkums noticis un lopkopības pārrauga apliecinājums, ka pirkums tiešām noticis.

5. Uzaičinu lauksaimniekus pastiprinātā kārtā izpildīt gaļas nodevu. Visiem tiem lauksaimniekiem, kuŗi pieteikuši lopus nodot š. g. jūlija mēnesī, tie jānodod maijā un jūnijā.

6. Turpmāk paredzama liela nepieciešamība pēc galda kartupeļiem, tāpēc katrs kartupeļis jānodod. Pie apstādīšanas lielākie kartupeļi jāpārgriež un jāstāda rindās viens no otra lielākā atstatumā.

7. Saskaņā ar Valkas apr. Kreislandwirtsrikojumu, paziņojū visiem lauksaimniekiem, vīriešu kārtas vaislas dzīvnieku īpašniekiem, ka 3 mēnešu laikā ērzeļi, buļļi un kuļļi, kuŗi nav atzīti par vaislai derīgiem — izkastrējami. Pie turpmākās kontroles šādus vaislai nederīgus dzīvniekus noņems.

8. Ar siltā laika iestāšanos vairojas sūdzības par pienotavās nododamo pienu. Aizrādu piena ražotājiem, ka piens pēc izslaukšanas labi atdzesējams.

9. Uzaičinu mājputnu turētājus, kuŗi vēl nebūtu izņēmuši olu un mājputnu nodevu kartīņas, tās nekavējotī izņemt.

10. Latvijas Centrālās Sēklu Ekspots slēdz līgumus par bastarda, sarkanā un baltā āboliņa

sēklu audzēšanu. Līgumus var noslēgt pie rajona agronoma.

Līgumslēdzēji, kuŗi sēklas nodos šim rudenī, pēc līguma noslēgšanas saņem uz katru ha 250 kg tomasmiltu un 150 kg kālija sāls vai 450 kg kainīta. Bez tam par katriem nodotiem 100 kg sēklu audzētājs saņem kā prēmiju 5 kg cukura un 10 punktus. Par katriem nodotiem 100 kg āboliņa un bastarda sēklu ražotājs tiek atbrīvots no 250 kg graudu nodevas.

11. Smiltēnes pagasta Mežoles pamatskolas pārzīne uzaicina visus skolas rajonā dzīvojošos obligātās mācības gados (1928. g. 1. augusta līdz 1936. gada 1. augustam) esošos bērnus, kas vēl nav reģistrējušies, bet kas 1943./44. mācības gadā apmeklēs šo skolu, pieteikties skolas kancelejā š. g. 24., 25. un 26. maijā.

12. Paziņojū lauksaimniekiem, kuŗi noslēguši līnu audzēšanas līgumu, ka līnsēklas var saņemt Smiltēnes patērētāju biedrībā sākot ar š. g. 22. maiju.

13. Uzaičinu pagasta nespējniekus ierasties š. g. 26. maijā pagasta valdē pēc aprīļa un maija mēnešu pabalsta naudas.

14. Uzaičinu visus pagastā dzīvojošos velosipēdu īpašniekus ierasties zemāk norādītās dienās pag. valdes kancelejā velosipēdu plākšņu izņemšanai un atļauju pagarināšanai tekošam gadam sekojoši:

š. g. 24. maijā — Cērtenes, Lembu un Jurkina iec., 25. maijā — Eķites, Kūlēnu un Pūnu iec., 26. maijā — Ķauzeļu, Poļu un Miesta iec., 27. maijā — Keņģu, Murzas un Grāvju iec., 28. maijā — Stariņu, Kaibarīešu un Viķeles iec., 29. maijā — Paliepu, Grestes un Mežmuižas iec. Par atļauju nepagarināšanu draud sods.

15. Uzaičinu tos lauksaimniekus, kuŗi spēkbarību saņēmuši no Smiltēnes patērētāju b-bas bez samaksas, nokārtot maksājumus līdz š. g. 1. jūnijam.

16. Pagastā vēl atrodas saimniecības, kas strādnieku, zirgu, jeb attiecīgu mašīnu trūkuma dēļ nespēj laikā veikt pavasara lauku darbus. Uzaičinu visus lauksaimniekus, kam un cik vien iespējams izpalīdzēt ar darba spēku, darba rīkiem un mašīnām saviem kaimiņiem, tā uzturot spēkā mūsu senču cēlo parašu un palīdzot pārvarēt kara laika grūtības.

17. Uzaičinu pagasta lauksaimniekus ierasties pagasta valdē 1943. g. 26. un 28. maijā saņemt atlīdzību par Vidzemes šosejas labošanas darbos sūtītiem pajūgiem š. g. februārī un marta mēnešos un par meža materiālu izciršanu Vārniņas II iec. un V iec. Viksnas mežniecībās.

K. Straziņš, pagasta vecākais.

K. Viksna, sekretārs.

Baznīcas ziņas līdz ar iesvētīto sarakstu ievietosim nak. laikraksta numurā.

Rikojums

Izvedot Smiltēnē nakts kontroles, aizvien vēl iedzīvotājiem jāatgādina aptumšot viņu dzīvokļu logus un stikla durvis. Ir tādi iedzīvotāji, kas domā, ka aptumšošanas viņiem nebūtu nepieciešama, bet citi aptumšo ļoti pavisā. Ikkatram no āra jāpārlicinās, lai viņa aptumšošanas aizsegi pietiekami blīvi aizsegtu logus un durvis pret redzamību no ārienes. Turpmāk uz stingrāko spēšu vajadzīgos soļus, lai ikkatrs aptumšošanas noteikumu pārkāpējs tiktu saukts pie atbildības. Ja rikojuma neievērošana atkārtosies, pie atbildības sauktajam tiks atvienots elektriskais vads.

LEYS,

Feldwebels un ortskomandants.

Papildinājums

Iepriekšējā Smiltēnieša numurā Smiltēnes ģimnazijas absolventu sarakstā nebija ievietots Juris Silkalns, kas ģimnaziju šogad beidza ar gatavības aplieciību.

Pateicība.

Izsakam dziļi izjustu pateicību visiem tiem līdzjutīgajiem cilvēkiem, kas mani un manu grūti slimo māti ir apmeklējuši un mūs bēdu brīdi pabalstījuši. Sevišķu pateicību esam un vienmēr būsim parādā draudzes dāmu komitejai, un tās priekšniecei. No visas sirds pateicamies arī Smiltēnes pag. TP priekšniekam un pārējiem darbiniekiem, kuŗi mums ir snieguši atbalstu tieši tad, kad neredzējām vairs nekādas izejas. Ja paši nevarēsim visiem minētiem labvēļiem atmaksāt personīgi, jums to atmaksās Dievs. Grūti piemeklētie **māte un dēls Miežl Cērtēnē.**

Esiet jēl godīgs

un atdodiet manu veco velosipēdu (nodot policijā), ko 16. maijā paņēmat pie Niedrāja ezera. Ja izlīgsim, būsim draugi. Policijai ziņots. A. P.

Kino «ATPŪTA» Smiltēnē

1. Nedēļas apskats.

2. Vieglā kavalērija.

Uzmanību!

Seansu sākumi: ceturtdien pl. 18; piektdien un sestdien pl. 18 un 20; svētdien pl. 16, 18, 10 un 20.10

Mainu slaucamu govī pret darba ratiem. Pieprasīt Palsmanes Imantās. Tālr. Palsmane 46. Zvanīt vakaros.

Meklēju meitu, izpalīdzī vai ganu, kas prot govīs slaukt un palīdzēt lauku darbos mazā lauku saimniecībā Smiltēnes tuv. Piet. pa tālr. 141 no plkst. 8—10 un no 15—17.30.

MAINA VELOSIPEDU PRET ZIRGU

Piedāvāt Birzuju pag. Zariņos.

Rokas pulkstenis

ar iegrav. „Latvijas kredītbankas balva” nozaudēts Smiltēnē ar velosip. braucot. Pret labu pateic. algu lūdž nodot. Tālr. 161.

Bilskas dzirnavas izrentējamas

ar visu zemi vai bez zemes. Dzirnavas pilnā darba kārtībā.

Mainu vīriešu zābakus pret bērnu sporta vai dziļiem ratiņiem. Tuvākas ziņas Daugavas ielā 32.

Dāmu pulkstenis atrasts b-bas zāles koridorī. Saņemams Dzirnavu ielā pie zāles apkalpotāja Ābola pret sludinājuma samaksu.

†
Mana sirsniņā mīļotā meita

Elza Kuzņecs dz. Putrālis

aizgāja mūžīgā mierā savā 24. dzīv. gadā pēc ilgās un grūtas ciešanas Dikļu sanatorijā 1943. g. 16. maijā.

Uz mīļās aizgājējas kļušu pavadīšanu sestdien, š. g. 22. maijā plkst. 4 pēc pusdienas no draudzes kapličas Smiltēnes kapos mīļi lūdž

dzīli sagrauztā māte.

Ar līkten, kamdēļ tu tik barga,
Ka gūmi to, kas man tik dārga.

Dzīvokli meklē.

Steidzīgi meklē 2—3 istabu dzīvokli. Piedāvājumus lūdž iesniegt šī laikr. kantorī.

Sieviete, kas 15. V gaļas tirgotavā Smiltēnē paņēma no groziņa lakatu, tiek aicināta steidzotī to nodot veikalā.

Pārceļojis no Francijas, atjaunoju savu veco praksi

plaušu un tuberkulozes slimībās Rīgā, Dzirnavu ielā 53 no 9—11 un 4—5.

Dr. Ludvigs Kalniņš

Dārzāju DĒSTUS

sākot ar 21. maiju izsniegs **A. Rudzītis un T. Fogels dārzniecība** Smiltēnē, Vajņu ielā 8.

J. Zuņmāpa spiestuve Smiltēnē.

Tautas Palīdzības lielās pieklasīgās naudas loterijas

3. klases izloze

sākies piektdien, 28. maijā plkst. 10 no rīta Tautas Palīdzības izložu telpās Rīgā, Karl Ernst von Baer (Skolas) ielā 1.

Raiskuma mežniecības skola

uzņem audzēkņus vecumā no 15 gadiem ar tautskolas (pilnas pamatskolas) izglītību. Uzņemšanas lūgums, pievienojot pēdējo skolas aplieciību un pases norakstu, jāiesniedz līdz š. g. 15. jūnijam. Uzņemšanas pārbaudījumiem (latv. valodā un rēķināšanā) jāierodas š. g. 18. jūnijā. Skola atrodas 9 km no Cēsīm, adrese — c. Cēsīm, tālr. Cēsīs 172.

Skolas priekšnieks.